

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek
30 godina aktivno gradimo mir

ANALIZA SUDSKE PRAKSE ZA KAZNENA DJELA S ELEMENTIMA KORUPCIJE NA ŽUPANIJSKIM SUDOVIMA U HRVATSKOJ

**NETHERLANDS
HELSINKI
COMMITTEE**

**SUPPORTING
CATALYSTS OF CHANGE
FOR JUST SOCIETIES**

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek
30 godina aktivno gradimo mir

Izdavač:

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek

Za izdavača:

Natalija Havelka

Autori:

dr. sc. Hrvoje Potlimbrzović

dipl. iur. Natalija Havelka

dipl. iur. Veselinka Kastratović

mag. iur. Marija Petrić

ISBN 978-953-7338-26-8

Analiza sudske prakse za kaznena djela s elementima korupcije na županijskim sudovima u Hrvatskoj

(online-PDF)

Osijek, 2025. godine

Projekt „Razvoj metodologije monitoringa sudskih procesa za kaznena djela s elementima korupcije i uspostava antikorupcijske mreže OCD-ova“ financiran je od strane Netherlands Helsinki Committee. Projekt se provodi u okviru granta Catalyst for change: Protecting the Union values by supporting a resilient, engaged and vocal civil society for the promotion of women’s rights, environmental justice and anti – corruption in Eastern and Southern Europe.

Ova publikacija nastala je uz financijsku potporu Netherlands Helsinki Committee. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost *Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek*

Sadržaj

1. Uvod	2
2. O korupciji	3
2.1. Definicija korupcije	3
2.2. Povijesni razvoj borbe protiv korupcije	3
3. Pravni okviri o korupciji	4
3.1. Međunarodni pravni okvir	4
3.2. Europski pravni okvir	5
3.3. Nacionalni pravni okvir u Hrvatskoj	5
4. Zakonodavstvo EU-a o borbi protiv korupcije	7
4.1. Antikorupcijsko zakonodavstvo i politika. Modernizacija antikorupcijskog okvira EU-a.....	7
4.2. Zakonodavstvo za zaštitu financijskih interesa EU-a	8
4.3. Međunarodnopravne obveze Republike Hrvatske.....	9
4.4. Postupak izrade (nacrt) prijedloga zakona kojim se zakonodavstvo Republike Hrvatske usklađuje s pravnom stečevinom Europske unije	9
4.5. GRECO i njegova uloga	10
4.5.1. Preporuke za jačanje borbe protiv korupcije	10
4.5.2. Primjeri iz prakse	11
4.5.3. Statistički podaci o korupciji u Hrvatskoj	11
5. Istraživanje javnog mišljenja	12
6. Cilj i metodologija istraživanja	14
7. Analiza sudske prakse za kaznena djela s elementima korupcije na županijskim sudovima u Hrvatskoj	16
7.1. Županijski sud u Osijeku	16
7.2. Županijski sud u Zagrebu	17
7.3. Županijski sud u Rijeci	17
7.4. Županijski sud u Splitu.....	19
7.5. Zajednički podaci za sudove u Hrvatskoj.....	20
8. Zaključak	23
9. Popis literature	25

1. Uvod

Korupcija je sustavna pojava koja negativno utječe na sve aspekte društvenog života. Definira se kao zlouporaba povjerenih ovlasti za osobnu korist, a često obuhvaća kaznena djela poput mita, zlouporabe položaja i ovlasti te protuzakonitog posredovanja. Korupcija ne samo da narušava povjerenje građana u institucije već utječe i na ekonomski razvoj te smanjuje učinkovitost državnih službi.

U posljednjih nekoliko desetljeća borba protiv korupcije postala je ključna tema na međunarodnoj sceni, potaknuta potrebom za jačanjem vladavine prava i transparentnosti u javnoj upravi. U sljedećem poglavlju bit će prikazane osnovne informacije o fenomenu korupcije. U trećem poglavlju bit će analiziran pravni okvir za borbu protiv korupcije na međunarodnoj, europskoj i nacionalnoj razini, s posebnim naglaskom na Hrvatsku. Četvrto poglavlje obuhvatiti će detalje o zakonodavstvu Europske unije o borbi protiv korupcije. Peto poglavlje usmjerit će se na istraživanje javnog mnijenja građana Hrvatske o povjerenju u institucije. Šesto poglavlje sadržavat će objašnjenje cilja i metodologije istraživanja. Sedmo, a ujedno i posljednje poglavlje bit će posvećeno analizi stanja sudske prakse o kaznenim djelima s elementima korupcije na četiri županijska suda u Hrvatskoj.

2. O korupciji

U ovom poglavlju bit će prikazano nekoliko definicija korupcije, a zatim povijesni razvoj borbe protiv korupcije. S obzirom na to da to nije primarna nakana ovog istraživanja, ti će segmenti biti obrađeni na osnovnoj, preglednoj razini.

2.1. Definicija korupcije

Korupcija je pojam koji se široko koristi za opisivanje različitih oblika zlouporabe ovlasti. Latinska riječ *corruptio* izvorno znači *pokvarenost*, a danas se koristi za označavanje kriminalnih djela kojima se zlouporabljuju ovlasti zbog stjecanja osobne koristi. Korupcija može uključivati davanje i primanje mita, zlouporabu službenog položaja, pronevjeru te druga nezakonita djela koja narušavaju integritet javnog i privatnog sektora.

Prema definiciji Transparency Internationala, korupcija je zlouporaba povjerenih ovlasti za privatnu korist (<https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>). Na primjer, javni službenik koji prima mito zato da bi favorizirao određenu tvrtku u postupku javne nabave, sudjeluje u korupciji. Korupcija se može pojaviti u različitim sektorima, uključujući politički sustav, poslovne odnose, pravosuđe i zdravstvo.

Joseph S. Nye definirao je korupciju kao devijantno ponašanje javnih službenika koji zlouporabljuju svoja ovlaštenja da bi postigli privatnu korist (Nye 1967, str. 417). Ta definicija podcrtava ključnu ulogu zlouporabe javnih funkcija, što je karakteristika gotovo svakog oblika korupcije.

2.2. Povijesni razvoj borbe protiv korupcije

Korijeni korupcije sežu duboko u povijest. U starom Rimu bila je raširena među političarima i vojnim zapovjednicima, dok su u srednjem vijeku europski kraljevi i plemići često koristili mito i privilegije da bi osigurali svoje pozicije. Tijekom industrijske revolucije, a s rastom kapitalističkih društava, korupcija je postala značajan problem u mnogim zemljama, posebno u vezi s gospodarskim monopolima i političkom moći.

U moderno doba borba protiv korupcije postala je jedan od glavnih ciljeva međunarodnih organizacija i institucija, uključujući Ujedinjene narode, Europsku uniju i Vijeće Europe. Ta tijela donose konvencije i preporuke da bi pomogla državama članicama u uspostavi učinkovitih antikorupcijskih sustava.

3. Pravni okviri o korupciji

Da je unazad nekoliko desetljeća borba protiv korupcije postala izuzetno važna tema na globalnoj razini, svjedoče i brojni međunarodni pravni okviri koji za cilj imaju njezino suzbijanje. Neke od tih okvira donijeli su Ujedinjeni narodi, neke je donijelo Vijeće Europe, a neke Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj. Ideja je bila da svaka država pojedinačno ratificira te dokumente i počne ih primjenjivati u svojoj praksi. U ovom će potpoglavlju biti opisani najvažniji dokumenti na međunarodnoj razini, zatim oni koji su doneseni na razini Europske unije, a onda i na razini Hrvatske.

3.1. Međunarodni pravni okvir

Na međunarodnoj razini postoji nekoliko ključnih dokumenata kojima su postavljeni standardi za borbu protiv korupcije. Ti dokumenti uspostavljaju mehanizme za prevenciju, kazneni progon i međunarodnu suradnju u suzbijanju korupcije (<https://mup.gov.hr/istaknute-teme/nacionalni-programi-i-projekti/nacionalni-programi-237/borba-protiv-korupcije/322>).

Jedan od njih je *Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije* (UNCAC). Usvojena je 2003. godine, a predstavlja prvi globalni pravni instrument koji se bavi prevencijom i suzbijanjem korupcije. UNCAC obuhvaća niz mjera, uključujući kazneni progon, međunarodnu suradnju i povrat imovine stečene korupcijom (<https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/united-nations-convention-against-corruption.html>). U Republici Hrvatskoj ratificirana je 2005. godine, čime je preuzeta obveza usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s međunarodnim standardima (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2005_02_2_8.html).

Prije te Konvencije izglasani su i neki drugi dokumenti, ali nisu bili tako globalne naravi. Primjerice, *Kaznenopravna konvencija o korupciji*. Nju je donijelo Vijeće Europe, a stupila je na snagu 1999. godine. Usmjerena je na službene osobe, točnije na kriminalizaciju koruptivnih djela poput davanja i primanja mita te zlouporabe položaja i protuzakonitog posredovanja (<https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/convention-against-corruption-involving-public-officials.html?fromSummary=22>). Hrvatska ju je potpisala 2000., a stupila je na snagu 2002. godine (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2000_10_11_103.html).

Kao još jedan važan dokument izdvaja se *Građanskopravna konvencija o korupciji*. Cilj te konvencije, koju je Vijeće Europe donijelo 1999. godine, jest osigurati pravne osnove za naknadu štete koja nastaje kao rezultat korupcijskih djela. Građani i tvrtke koji su pretrpjeli štetu mogu tražiti odštetu na temelju njezinih odredaba. U Hrvatskoj je potvrđena 2003. godine (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2003_03_6_30.html).

Na kraju, postoje i takozvane Preporuke Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Ta je organizacija donijela niz preporuka vezanih uz borbu protiv korupcije, s posebnim naglaskom na podmićivanje stranih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama (OECD 2019, str. 3). Hrvatska je članica OECD-a od 2017. godine, što znači da se od nje očekuje implementacija tih preporuka.

Pobrojani međunarodni instrumenti pružaju pravni temelj za usklađivanje zakonodavstva država članica s globalnim standardima i omogućuju učinkovitu međunarodnu suradnju u borbi protiv korupcije.

3.2. Europski pravni okvir

Europska unija razvila je snažan zakonodavni okvir za borbu protiv korupcije unutar svojih granica. Kao jedna od temeljnih vrijednosti EU-a, vladavina prava uključuje mehanizme za sprečavanje korupcije i osiguravanje transparentnosti u javnoj upravi i privatnom sektoru.

Vrlo važni dokumenti po tom pitanju su dvije direktive. Prva je *Direktiva (EU) 2017/1371* o suzbijanju prevara koje štete financijskim interesima Europske unije. Ona uspostavlja minimalne standarde za kazneno gonjenje prevara i korupcije, koje utječu na proračun EU-a, a njezin je cilj osigurati da sve države članice učinkovito provode zakone koji štite financijske interese Unije (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L1371&from=EN>). Druga je *Direktiva (EU) 2018/1673* o sprečavanju pranja novca. Ona nadopunjuje ranije propise EU-a o sprečavanju pranja novca te je usmjerena na sprečavanje financijskih kriminalnih aktivnosti koje proizlaze iz korupcije, a uvodi strože kaznene mjere i minimalne standarde za sve države članice (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1673>).

Treba istaknuti i zakonodavstvo o javnoj nabavi Europske unije, točnije *Direktivu 2014/24/EU*. EU je uvela stroga pravila o transparentnosti u postupcima javne nabave, čime se smanjuje rizik od korupcije u postupcima dodjele ugovora za javne radove, robu i usluge. Javni sektor mora provoditi natječaje na transparentan način, a svaki oblik nezakonitog pogodovanja podliježe sankcijama (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex:%3A32014L0024>).

Na koncu, važnu ulogu ima i *Direktiva (EU) 2019/1937*, koja se odnosi na zaštitu prijavitelja nepravilnosti, takozvane ‘zviždače’. EU je prepoznala važnost zaštite onih koji prijavljuju slučajeve korupcije. Ova direktiva osigurava zaštitu prijavitelja od odmazde te osigurava sigurnu platformu za prijavljivanje korupcijskih radnji (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1937>).

3.3. Nacionalni pravni okvir u Hrvatskoj

Hrvatska je uspostavila niz zakona i institucija koji reguliraju borbu protiv korupcije. Oni su u najvećoj mjeri usklađeni s međunarodnim pravnim okvirom te pravnim okvirom

Europske unije. Ključni zakoni koji reguliraju to područje su: *Kazneni zakon*, *Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta*, *Zakon o sprječavanju sukoba interesa* i *Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti*.

Prema *Kaznenom zakonu* (NN 125/2011), korupcija obuhvaća kaznena djela poput primanja i davanja mita, zlouporabe položaja i ovlasti te protuzakonitog posredovanja. Kazne za ta djela uključuju, primjerice, zatvorske kazne i oduzimanje imovinske koristi.

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (dalje u tekstu: USKOK / Ured) osnovan je 2001. godine kao specijalizirano tijelo za borbu protiv korupcije i organiziranog kriminaliteta. Njegove glavne funkcije, definirane *Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta* (NN 76/2009), uključuju istrage, kazneni progon i prevenciju korupcije.

Zakon koji definira pravila i postupke za sprečavanje sukoba interesa kod dužnosnika jest *Zakon o sprječavanju sukoba interesa* (NN 143/2021). Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa ima ključnu ulogu u provođenju tog zakona i osigurava da javni dužnosnici ne zlouporabljaju svoj položaj.

Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti, poznat i kao 'Zakon o zaštiti zviždača', usvojen je 2019. godine. On štiti osobe koje prijavljuju nepravilnosti u vezi s korupcijom. Zviždači su zaštićeni od odmazde te im je zajamčena anonimnost i sigurnost tijekom postupka prijave (NN 17/2019).

4. Zakonodavstvo EU-a o borbi protiv korupcije

Jedan od alata za pomoć u borbi protiv korupcije jest osiguravanje zajedničkog visokog standarda zakonodavstva, posebno o korupciji, ili pak uključivanje odredbi o borbi protiv korupcije u drugo sektorsko zakonodavstvo. EU predlaže novo zakonodavstvo i radi na sprečavanju korupcije u okvirima utvrđenim *Ugovorom o funkcioniranju Europske unije* (UFEU). Prema tom ugovoru, Unija bi trebala osigurati visoku razinu sigurnosti, među ostalim sprečavanjem i suzbijanjem kriminala te usklađivanjem kaznenih zakona (članak 67. UFEU-a, 2016/C 202/01). U članku 83. UFEU-a korupcija se definira kao ‘europsko kazneno djelo’, i to osobito teško kazneno djelo s prekograničnom dimenzijom. Pravna osnova za borbu protiv prevara i svih drugih nezakonitih aktivnosti koje štete financijskim interesima EU-a jest članak 325. UFEU-a, kojim se Europskoj uniji i njezinim državama članicama nalaže obveza zaštite proračuna EU-a.

4.1. Antikorupcijsko zakonodavstvo i politika. Modernizacija antikorupcijskog okvira EU-a

U govoru o stanju Unije 2022. godine (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/ov/speech_22_5493/), predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen najavila je da će ažurirati zakonodavni okvir EU-a za borbu protiv korupcije da bi se u budućnosti bolje sprečavala i suzbijala korupcija u čitavoj Europskoj uniji. Komisija je tako 3. svibnja 2023. predstavila novi prijedlog za borbu protiv korupcije kaznenopravnim sredstvima. Mito je i dalje u središtu novog zakonodavstva, ali postoje i brojni drugi oblici korupcije koji prijete građanima i nanose značajnu štetu društvu. Novi predloženi zakonodavni okvir trebao bi, među ostalim, spriječiti korupciju podizanjem svijesti o njezinu negativnom učinku na građane i društvo. Na taj bi se način uklonili rizici od korupcije prije nego što se pojave ili bi se produbila i potaknula kultura integriteta.

Također, predviđa uvođenje minimalnih kaznenih sankcija te sankcija za različita kaznena djela da bi se osigurali jednaki uvjeti u svim državama članicama i da bi se osiguralo učinkovitije sudovanje. Novi prijedlog za borbu protiv korupcije uključuje i produljenje zastare za kazneni progon za djela s elementima korupcije te osigurava da tijela kaznenog progona i tužitelji raspolažu odgovarajućim istražnim alatima i resursima za borbu protiv tog kaznenog djela. Tim prijedlogom EU modernizira postojeći, fragmentirani okvir o korupciji na razini EU-a prije *Ugovora iz Lisabona* (2009. godina) te provodi međunarodne obveze u okviru *Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije* (UNCAC).

Dok predložene direktive ne stupe na snagu, glavni propisi o borbi protiv korupcije ostaju *Konvencija o borbi protiv korupcije* iz 1997. godine, koja uključuje dužnosnike EU-a ili dužnosnike država članica EU-a, *Okvirna odluka Vijeća 2003/568/PUP* od 22. srpnja 2003. godine o borbi protiv korupcije u privatnom sektoru, kojom se kriminalizira aktivno i pasivno podmićivanje, te *Odluka Vijeća 2008/852/PUP* od 24. listopada 2008. godine o mreži kontakt-

nih točaka u borbi protiv korupcije.

4.2. Zakonodavstvo za zaštitu financijskih interesa EU-a

Zakonodavstvo o borbi protiv prevara, korupcije i drugih nezakonitih aktivnosti koje štete financijskim interesima Unije, također je temelj okvira politike EU-a za borbu protiv korupcije. Direktivom o suzbijanju prevara počinjenih protiv financijskih interesa Unije (2017/1371) kaznenopravnim sredstvima utvrđuju se pravila o definiciji kaznenih djela i sankcija u pogledu suzbijanja prevara, korupcije i drugih nezakonitih aktivnosti koje utječu na financijske interese EU-a. Na temelju nove Uredbe (2020/2092) o općem režimu uvjetovanosti za zaštitu proračuna Unije, Komisija može predložiti Vijeću da uvede proračunske mjere za zemlje EU-a u kojima povrede načela vladavine prava, uključujući korupciju, mogu utjecati ili postoji ozbiljan rizik od toga da bi mogle utjecati na dobro financijsko upravljanje proračunom čitave Unije. Osim toga, osnovan je Ured europskog javnog tužitelja (EPPO), koji ima mandat za provođenje kaznenih istraga i kaznenog progona u prekograničnim predmetima povezanim s korupcijom (*Uredba Vijeća (EU) 2017/1939* od 12. listopada 2017. godine o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem Ureda europskog javnog tužitelja). Europski ured za borbu protiv prevara (OLAF) provodi administrativne istrage u skladu s *Uredbom (EU, EURATOM) br. 883/2013* od 11. rujna 2013. godine u svrhu suzbijanja prevara, korupcije i drugih nezakonitih aktivnosti koje utječu na financijske interese EU-a. Učinkovita borba protiv korupcije olakšana je pravilima EU-a o sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma, o uredbama o javnoj nabavi, pravilima o povratu i oduzimanju imovine te 'zviždanju'.

Petom direktivom o sprečavanju pranja novca sve se države članice EU-a obvezuju na uspostavu centraliziranih registara bankovnih računa i sustava za dohvat podataka te središnjih registara stvarnog vlasništva. Tom se direktivom uspostavlja i međusobna povezanost registara stvarnog vlasništva da bi se povećala transparentnost korporativnog vlasništva. Komisija je u srpnju 2021. predložila ažuriranu verziju tih pravila (šesta direktiva).

Direktivom o suzbijanju pranja novca kaznenopravnim sredstvima (2018/1673) utvrđuju se minimalna pravila o kriminalizaciji pranja novca i utvrđuje se da korupcija mora biti predikatno kazneno djelo pranja novca. EU regulira područje povrata i oduzimanja imovine u svrhu povrata imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima, među ostalim u slučajevima korupcije. To uključuje *Odluku Vijeća 2005/212/PUP* od 24. veljače 2005. godine o oduzimanju imovinske koristi, sredstava i imovine pribavljene kaznenim djelom, *Odluku Vijeća 2007/845/JHA* od 6. prosinca 2007. godine o suradnji između ureda za oduzimanje imovinske koristi država članica EU-a, *Direktivu 2014/42/EU* od 3. travnja 2014. godine o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima te *Uredbu (EU) 2018/1805* od 14. studenog 2018. godine o uzajamnom priznavanju naloga za zamrzavanje i naloga za oduzimanje. Komisija je u svibnju 2022. predložila njihovu ažuriranu verziju. Također, podsjećamo, *Direktiva (EU) 2019/1937* o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije donesena je 2019. godine da bi se povećalo otkrivanje korupcije i da bi se bolje zaštitili prijavitelji nepravilnosti.

U svrhu suzbijanje utaje poreza, što je također kazneno djelo povezano s korupcijom,

Direktivom (EU) 2010/24 od 16. ožujka 2010. godine predviđa se uzajamna pomoć pri naplati potraživanja povezanih s porezima, carinama i drugim mjerama. *Direktivom (EU) 2011/16* od 15. veljače 2011. godine o administrativnoj suradnji u području izravnog oporezivanja predviđa se uzajamna pomoć u borbi protiv utaje poreza i izbjegavanja plaćanja poreza, kao i mjere za povećanje transparentnosti poreza na dobit.

4.3. Međunarodnopravne obveze Republike Hrvatske

Republika Hrvatska je potpisala *Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju* Europskoj uniji 29. listopada 2001. godine (<https://mvep.gov.hr/informacije-za-gradjane-244593/pristup-informacijama/hrvatska-i-europska-unija/sporazum-o-stabilizaciji-i-pridruzivanju/271455>), koji je stupio na snagu 1. veljače 2005. godine. Njime su bile predviđene opsežne mjere suradnje, koje bi rezultirale integracijom Hrvatske u EU. Ciljevi sporazuma bili su razvoj političkog dijaloga između Unije i države potpisnice Sporazuma, početak postupnog usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije, promicanje gospodarskih odnosa dviju strana, postupno odvajanje područja slobodne trgovine između dviju strana te poticanje regionalne suradnje.

Izrađen je i plan provedbe tog sporazuma (https://mvep.gov.hr/UserDocsImages/files/file/publikacije/Plan_provedbe_SSP.pdf), koji predstavlja operativni dokument kojim su utvrđene mjere potrebne za uspješno provođenje obveza koje je Hrvatska preuzela potpisivanjem *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju*. Plan provedbe odgovara na njezina ključna pitanja: od onih koja se odnose na obveze do onih koja odgovaraju na pitanja o odgovornosti za pojedinačnu provedbu te o načinu i rokovima u kojima će se taj sporazum i provoditi.

4.4. Postupak izrade (nacrt) prijedloga zakona kojim se zakonodavstvo Republike Hrvatske usklađuje s pravnom stečevinom Europske unije

Postupak usklađivanja može se podijeliti u devet koraka, a propisan je *Odlukom o instrumentima za usklađivanje zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije*, dokumentom koji je Vlada donijela 4. svibnja 2017. godine. Ti koraci su sljedeći:

1. Stručni nositelj izrađuje (nacrt) prijedloga zakona kojim se zakonodavstvo Hrvatske usklađuje s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe;

2. Stručni nositelj upućuje izrađeni (nacrt) prijedloga zakona na očitovanje tijelima državne uprave u čiju nadležnost ulaze pitanja obuhvaćena područjem predmetnog (nacrt) prijedloga zakona;

3. Na temelju očitovanja tijela državne uprave, u čiju nadležnost ulaze pitanja obuhvaćena područjem predmetnog (nacrt) prijedloga zakona, stručni nositelj razmatra i ugrađuje komentare;

4. Stručni nositelj (nacrt) prijedloga zakona, zajedno s izjavom o usklađenosti (nacrt) prijedloga zakona i usporednim prikazom podudaranja odredbi istog propisa s pravnom stečevinom Europske unije, upućuje Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija

koje isti dokument prosljeđuje Misiji Republike Hrvatske pri Europskoj zajednici;

5. Misija Republike Hrvatske pri Europskoj zajednici upućuje u Europsku komisiju zaprimljeni (nacrt) prijedloga zakona, zajedno s izjavom o usklađenosti (nacrt) prijedloga zakona i usporednim prikazom podudaranja odredaba istog propisa s pravnom stečevinom Europske unije;

6. Na temelju očitovanja Europske komisije, stručni nositelj razmatra i ugrađuje zaprimljene komentare na (nacrt) prijedloga zakona;

7. Stručni nositelj upućuje (nacrt) prijedloga zakona na očitovanje Uredu za zakonodavstvo i tijelima državne uprave u čiju nadležnost ulaze pitanja obuhvaćena područjem predmetnog (nacrt) prijedloga zakona;

8. Na temelju očitovanja dostavljenih od strane Ureda za zakonodavstvo i tijela državne uprave, u čiju nadležnost ulaze pitanja obuhvaćena područjem predmetnog (nacrt) prijedloga zakona, stručni nositelj razmatra i ugrađuje komentare;

9. (Nacrt) prijedloga zakona upućuje se u proceduru Vladi Republike Hrvatske.

Ustav Republike Hrvatske u članku 141. (NN 85/2010) pojašnjava da međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom, koji su objavljeni i koji su istovremeno takvi da su stupili na snagu, »čine dio unutarnjega pravnog poretka Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona«. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo »uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava«.

4.5. GRECO i njegova uloga

GRECO (Group of States against Corruption / Skupina država protiv korupcije) ekspertno je tijelo Vijeća Europe koje je osnovano 1999. godine s ciljem praćenja provedbe antikorupcijskih standarda u državama članicama. Hrvatska je članica GRECO-a od 2000. godine. Od tada je prošla kroz četiri evaluacijska ciklusa koji su bili usmjereni na jačanje transparentnosti i odgovornosti u javnom sektoru. Trenutni, peti krug evaluacija usmjeren je na jačanje integriteta na najvišim razinama vlasti i u tijelima za provedbu zakona (<https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme/borba-protiv-korupcije/medjunarodna-suradnja/greco/21569>). GRECO je preporučio daljnje jačanje mehanizama sprečavanja sukoba interesa, kao i jačanje transparentnosti u financiranju političkih stranaka.

4.5.1. Preporuke za jačanje borbe protiv korupcije

Iako je Hrvatska napravila značajan napredak u borbi protiv korupcije, potrebno je dodatno unaprijediti postojeći pravni okvir i provedbu zakona. Neke od preporuka uključuju:

1. Jačanje neovisnosti pravosuđa. Pravosuđe mora biti potpuno neovisno od političkog utjecaja da bi moglo učinkovito provoditi kaznene postupke protiv korupcije.

2. Povećanje transparentnosti u javnim nabavama. Svi postupci javnih nabava moraju biti potpuno transparentni i dostupni za javni nadzor da bi se smanjila mogućnost zloupotrebe.

3. Edukacija i prevencija. Potrebno je uložiti više napora u edukaciju građana i javnih službenika o posljedicama korupcije te razviti preventivne mehanizme koji će spriječiti koruptivne radnje prije nego što do njih dođe.

4.5.2. Primjeri iz prakse

Da je zbilja potrebno uvažiti preporuke GRECO-a, svjedoče brojni primjeri iz prakse. Naime, u Hrvatskoj je zabilježen niz slučajeva korupcije koji su uključivali visoke državne dužnosnike i privatne poduzetnike. Neki od najpoznatijih slučajeva su sljedeći:

1. Afera »Planinska«. U ovom slučaju, bivši premijer Ivo Sanader osuđen je za zloupotrebu položaja i ovlasti u vezi prodaje zgrade u Zagrebu. Sanader je primio višemilijunske provizije, što je izazvalo veliku medijsku pažnju i osudu javnosti.

2. Afera »Hypo«. Ta afera uključuje nezakonite provizije vezane uz kredite Hypo banke. Sanader je u ovom slučaju optužen da je primio mito za pogodovanje Hypo banci prilikom dogovora s hrvatskim institucijama.

3. Afera »Fimi Media«. Ona uključuje bivše političare i tvrtke koje su sklapale fiktivne ugovore s marketinškom agencijom Fimi Media, pri čemu su korištena sredstva iz državnog proračuna. Osim političkih posljedica, ovaj je slučaj rezultirao brojnim osuđujućim presudama.

4.5.3. Statistički podaci o korupciji u Hrvatskoj

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, broj prijavljenih slučajeva korupcije značajno varira ovisno o godini. Od 2008. do 2010. godine zabilježen je rast prijave djela s elementima korupcije, posebno u sektorima javnih nabava i građevinarstva (Mrčela i sur., 2012). Međutim, od tada je došlo do smanjenja broja prijave, što se pripisuje jačanju zakona i većoj učinkovitosti antikorupcijskih institucija. Ipak, kako će se pokazati u analizi koja slijedi, od 2019. godine bilježi se porast prijave za kaznena djela s elementima korupcije.

5. Istraživanje javnog mišljenja

Najnovije istraživanje o povjerenju građana u institucije, koje je naručio Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, a na ljeto 2024. godine provela agencija Ipsos na uzorku od 1000 ispitanika, pokazalo je izrazito niske razine povjerenja u sudske institucije. Samo 1,2 % ispitanika izjavilo je da ima potpuno povjerenje u sudstvo, dok ukupno 68 % građana uopće nema povjerenja u ovu ključnu instituciju (<https://faktograf.hr/2024/09/10/pljuska-sucima-i-ministru-istrazivanje-pokazalo-da-samo-12-posto-gradana-ima-potpuno-povjerenje-u-sudstvo/>). Ti rezultati pokazuju dugogodišnji problem percepcije nezavisnosti sudstva, a vrlo su slični rezultatima prijašnjih godina prema Eurobarometeru (<https://data.europa.eu/data/datasets/agvl4w4bhtllpvo3givrww?locale=hr>).

Loša percepcija neovisnosti sudstva u Hrvatskoj nije novost. Prema EU Justice Scoreboardu (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en#scoreboards), Hrvatska redovito zauzima jedno od najnižih mjesta u Europskoj uniji kada je riječ o povjerenju građana u pravosudni sustav. I ti rezultati ukazuju na ozbiljne strukturne probleme koji se moraju riješiti da bi se vratilo povjerenje javnosti u rad sudaca i sudstva.

Također, građani su izrazili veliku zabrinutost i u vezi nepristranosti sudaca te transparentnosti sudskih procesa. Tek 23 % građana vjeruje da suci donose odluke utemeljene na zakonu, bez utjecaja vanjskih faktora. S druge strane, više od 70 % ispitanika smatra da političke i ekonomske elite imaju velik utjecaj na odluke sudaca, što dodatno doprinosi negativnoj percepciji sudstva. Takav je stav posebno izražen među građanima s višim stupnjem obrazovanja, koji su općenito kritičniji prema nepristranosti sudaca. S obzirom na to da se percepcija sudaca temelji na njihovoj povezanosti s političkim i ekonomskim interesima, postoji hitna potreba za jačanjem mehanizama odgovornosti i transparentnosti u pravosudnim postupcima. Uvođenje jasnih pravila o sukobu interesa te veća javna kontrola rada sudaca ključni su za obnovu povjerenja građana.

Jedan od ključnih aspekata reforme pravosuđa, prema mišljenju građana, trebao bi biti povećanje otvorenosti sudova prema javnosti. Prema istraživanju, većina građana smatra da sudovi nisu dovoljno transparentni u svojem radu. To uključuje i postupke biranja sudaca, za koje samo mali postotak građana razumije kako funkcioniraju. Građani žele veću dostupnost informacija o radu sudaca, uključujući javno objavljivanje presuda i jasne kriterije za napredovanje u pravosudnoj hijerarhiji. Odsustvo transparentnosti dodatno podriva povjerenje javnosti u sudstvo, zbog čega je nužno osigurati bolje mehanizme komunikacije s građanima. Digitalizacija sudskih postupaka te omogućavanje lakšeg pristupa informacijama o radu sudova mogu poboljšati percepciju njihove transparentnosti i povećati povjerenje u pravosudni sustav.

Na temelju rezultata spomenutog istraživanja iz 2024. godine, predložene su brojne

mjere za poboljšanje stanja u hrvatskom sudstvu. Centar Miko Tripalo preporučuje jačanje transparentnosti pri izboru sudaca te veću odgovornost u disciplinskim postupcima. Uz to, potrebno je provesti detaljnije analize da bi se utvrdili ključni uzroci nezadovoljstva građana sudstvom te da bi se razvile konkretne mjere za poboljšanje rada pravosudnog sustava.

6. Cilj i metodologija istraživanja

Cilj istraživanja bio je doznati podatke o sudskim postupcima za kaznena djela s elementima korupcije za razdoblje od 2019. do 2024. godine na sljedećim županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj: Županijskom sudu u Zagrebu, Županijskom sudu u Splitu, Županijskom sudu u Rijeci i Županijskom sudu u Osijeku. Dosad nitko nije poduzeo takvo istraživanje koje bi pružilo uvid u stanje sudske prakse na četirima najvećim županijskim sudovima u državi po pitanju tako važne teme kao što je korupcija. Za ostvarenje tog cilja bilo je potrebno istražiti dokumentaciju, bilo onu koja je objavljena u obliku raznih izvješća ili statističkih podataka bilo onu koja je prikupljena pomoću zahtjeva upućenih raznim institucijama. Tako je 27. svibnja 2024. godine na adrese ciljnih sudova, ali i USKOK-a, upućena zamolba za dostavu sljedećih podataka:

1. broja i strukture rješenja za potvrđene optužnice;
2. broja i strukture pravomoćno okončanih sudskih postupaka;
3. o izrečenim sankcijama po vrstama;
4. broja oslobađajućih presuda i razlozima za takve presude;
5. o sudskim postupcima koji su u tijeku za kaznena djela s elementima korupcije;
6. o postupcima oduzimanja imovinske koristi pribavljene navedenim kaznenim djelima i vrijednost oduzete imovine (članci 77. i 78. *Kaznenog zakona*);
7. o naknadno naplaćenim kaznama.

Najprije je pristigao odgovor iz USKOK-a. Oni su 31. svibnja 2024. godine obavijestili da Ured »nema zakonsku obvezu vođenja statističkih podataka na način koji je specificiran« u zamolbi, zbog čega joj nisu ni u »mogućnosti udovoljiti«. Također su ukazali na to da su statistički podaci koji se vode za potrebe izrade godišnjih izvješća Državnog odvjetništva Republike Hrvatske (dalje u tekstu: DORH) u odnosu na rad svih državnih odvjetništva, pa tako i USKOK-a, »javno objavljeni po godinama na mrežnoj stranici« DORH-a. Poteškoća konzultiranja tih godišnjih izvješća jest u tome što su u njima pokazani skupni podaci za sve razine sudstva u Hrvatskoj, zbog čega u najvećem broju slučajeva nije bilo moguće doznati pojedinačne podatke za četiri suda koja su bila u središtu interesa ovog istraživanja. Ipak, neki su podaci bili indikativni, pa su i obrađeni.

Županijski sud u Rijeci tražene podatke dostavio je 11. lipnja 2024. godine. Budući da ti podaci nisu bili u potpunosti jasni, traženo je pojašnjenje, koje je sud dostavio 11. studenog.

Županijski sud u Zagrebu očitovao se 26. lipnja 2024. godine. Službenik za informiranje obavijestio je da taj sud »ne vodi statističke podatke na način kako je to zatraženo« te da se do traženih podataka može doći »uvidom u konkretne spise predmeta koji se odnose na referentna kaznena djela«, što se postiže zahtjevom koji se upućuje »Uredu predsjednika Županijskog suda u Zagrebu«. Dakle, nisu ustupili tražene podatke, ali bi ih ustupili da je

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava podnio zahtjev za svaki pojedinačan slučaj za koji je Županijski sud u Zagrebu (bio) zadužen. Jedino bi na taj način došao do cjelovitog uvida u podatke koji se odnose na kaznena djela s elementima korupcije od 2019. godine u sklopu tog županijskog suda. Ostaje otvoreno pitanje kako je uopće moguće znati za svaki takav slučaj. Nasreću, pomoću javno dostupnih dokumenata drugih nadležnih institucija, neki su podaci poznati, pa su jedino oni i obrađeni u analizi.

Županijski sud u Splitu reagirao je na zamolbu te je tražene podatke dostavio 29. kolovoza 2024. godine. I taj je sud Centar bio primoran tražiti pojašnjenje, koje je dostavljeno 24. listopada.

Dana 21. lipnja 2024. godine održan je sastanak s Ravnateljem sudske uprave Županijskog suda u Osijeku. Tom prilikom ustupljeni su traženi podaci o kaznenim djelima s elementima korupcije. Međutim, ti su podaci bili iz e-spisa, zbog čega ih je bilo potrebno dekodirati i posebno analizirati.

Također, 11. listopada 2024. godine upućen je zahtjev za ostvarivanje prava na pristup informacijama Upravi za kazneno pravo Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije. U zahtjevu je traženo da se za kaznena djela s elementima korupcije za referentno razdoblje dostave podaci o broju pravomoćno osuđenih osoba kojima je oduzeta imovinska korist stečena navedenim kaznenim djelima. Odgovor je zaprimljen 29. listopada 2024. godine. Istog je dana upućen zahtjev za ostvarivanje prava na pristup informacijama istom ministarstvu, ali ovoga puta njegovoj Upravi za zatvorski sustav i probaciju. U zahtjevu je zatražena dostava podataka o broju pravomoćno osuđenih osoba kojima je zamijenjena kazna zatvora, o broju predmeta u kojima je kazna zatvora zamijenjena radom za opće dobro te o broju predmeta u kojima je izrečena uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i/ili sigurnosnom mjerom i/ili posebnim obvezama. Odgovor i dio traženih podataka, ali za razdoblje od 2019. do 2022. godine, dobiven je 27. studenog 2024. godine. Poteškoća u vezi tih podataka je u tome što nije poznato je li i u kojoj je mjeri, primjerice, Probacijski ured u Rijeci u nužnom odnosu sa Županijskim sudom u Rijeci, odnosno potječu li svi slučajevi u sklopu tog probacijskog ureda isključivo s tog županijskog suda i, s druge strane, završavaju li sve presude koje se odnose na probaciju isključivo u tom probacijskom uredu. Uz to, poteškoća je i u tome što nisu pobrojana kaznena djela koja su dovela do takvih kazni, što znači da je nemoguće doznati u kojoj se mjeri radi o onima s elementima korupcije.

Prilikom prikupljanja podataka iznjedrili su se brojni problemi. Jedan od većih je manjak transparentnosti, što se posebice odnosi na Županijski sud u Zagrebu. Problem je i neujednačen način vođenja evidencije i bilježenja podataka, zbog čega je i postojala poteškoća s analizom prikupljenih podataka iz Rijeke i Splita. Uz to, s nekih sudova dostava podataka čekana je mjesecima. Također, većina objavljenih izvješća o godišnjem radu, za što kao primjer mogu poslužiti izvješća Glavnog državnog odvjetnika o radu svih državnih odvjetništava, nemaju podatke koji se odnose na pojedinačne sudove, zbog čega je izuzetno teško doći do podataka točno o njihovom radu i o njihovim statistikama. Nadalje, nisu sve institucije dostavile baš sve tražene podatke. Naposljetku, vrlo je malo podataka prikupljeno za 2024. godinu budući da će službena izvješća i podaci za nju biti objavljeni tek 2025. godine.

7. Analiza sudske prakse za kaznena djela s elementima korupcije na županijskim sudovima u Hrvatskoj

Kaznena djela s elementima korupcije u sklopu *Kaznenog zakona* smještena su u 24., 28. i 31. glavu, točnije u »Kaznena djela protiv gospodarstva« (članci 246., 251., 252., 253., 254. i 265.), »Kaznena djela protiv službene dužnosti« (članci 291., 292., 293., 294., 295. i 296.) i u »Kaznena djela protiv biračkog prava« (članak 339.). Također, glava koja obuhvaća članke s kaznenim djelima s elementima korupcije jest i glava 30., koja sadrži »Kaznena djela protiv javnog reda« (članci 328. i 329, točnije kaznena djela Zločinačko udruženje i Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja), a zbog čega je i uvrštena u ovu analizu. Međutim, treba imati na umu da nije svako zločinačko udruženje ni počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja ujedno i koruptivne naravi. Ipak, kako stoji u izvješću DORH-a za 2019. godinu, detektiran je nastavak trenda »formiranja zločinačkih udruženja radi činjenja kaznenih djela korupcije, odnosno protiv gospodarstva, slijedom čega dolazi do istodobnog počinjenja i jednog i drugog oblika kaznenih djela za koje je nadležan Ured [USKOK]« (str. 127). Ta činjenica dodatno opravdava uvrštenje podataka i o tim kaznenim djelima u ovu analizu.

Osim u *Kaznenom zakonu*, poneka kaznena djela s elementima korupcije pobrojana su i u *Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta* (članak 21.). Radi se o tome da USKOK ponekad preuzima poslove državnog odvjetništva po tom pitanju. Kao što će se vidjeti u sljedećim potpoglavljima, postoji nekoliko takvih slučajeva, kao i onih u kojima su kazneni predmeti i/ili postupci (bili) u nadležnosti kaznenog optužnog vijeća.

O važnosti istraživanja kaznenih dijela s elementima korupcije zorno svjedoče i podaci iz izvješća Glavnog državnog odvjetnika o radu državnih odvjetništava. Naime, 2019. godine na takva se kaznena djela odnosilo više od 73 posto, a 2022. godine preko 60 posto kaznenih prijava (2019, str. 153; 2022, str. 206). Treba istaknuti da u strukturi donesenih odluka najveći broj njih, i to oko 90 %, otpada na rješenja o odbačaju kaznene prijave (2019, str. 153; 2020, str. 188; 2023, str. 212). Kao glavni razlog za to prepoznata je, najčešće nedokazana, sumnja građana o postupcima službenih osoba, koje procijene »nezakonitim i koruptivnim« (2020, str. 188).

U nastavku ovog poglavlja slijedi analiza i tumačenje prikupljenih podataka o kaznenim djelima s elementima korupcije na četirima najvećim županijskim sudovima u Hrvatskoj. Sudovi su poredani prema geografskom kriteriju, počevši s istokom države.

7.1. Županijski sud u Osijeku

Prema dostavljenim podacima, na Županijskom sudu u Osijeku u referentnom razdoblju postoji 711 sudskih predmeta koji se odnose na kaznena djela s elementima korupcije.

U raznim procesnim postupcima u redovnim kaznenim predmetima i u predmetima za koje je zadužen USKOK, od 2019. godine nalazi se 123 predmeta. U postupku istrage nalazi se 354 predmeta. U žalbenim procesima na raznim instancama trenutno je 61 predmet.

Na osječkom Županijskom sudu od 2019. godine pravomoćno je riješeno 169 predmeta. Uvjerljivo najveći broj njih odnosi se na Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja (članak 339., 70 presuda), pri čemu se ne može pouzdano znati u kojoj mjeri počinjenje tog kaznenog djela ima veze s korupcijom. Po brojnosti slijede kaznena djela Davanje mita (članak 294., 25 predmeta) te Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246., 20 predmeta) i Zloupotreba položaja i ovlasti (članak 291., 20 predmeta).

Što se tiče vrsta donesenih odluka, brojčano se ističu 106 potvrđenih optužnica, 114 osuđujućih presuda na temelju sporazuma stranaka, 40 osuđujućih presuda, 234 riješena postupka i 203 postupka koja su u procesu rješavanja. Među izrečenim mjerama je i oduzeta imovinska korist, koja je od siječnja 2019. do 17. prosinca 2024. godine izrečena 21 puta. Kako doznajemo od Ravnatelja sudske uprave, podatke o isplati i o naknadnoj isplati novčanih sredstava prema oduzetoj imovinskoj koristi sud nije u »mogućnosti dostaviti, odnosno za navedene podatke je potrebno izvršiti uvid u navedene predmete, ukoliko je istih bilo.«

7.2. Županijski sud u Zagrebu

Na Županijskom sudu u Zagrebu od 2019. do prosinca 2024. godine pravomoćno je riješeno 677 predmeta koji su se odnosili na kaznena djela s elementima korupcije. Najveći broj njih odnosi se na kazneno djelo Davanje mita (članak 294., 153 predmeta) i na kazneno djelo Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246., 148 predmeta).

Prema drugim dostupnim podacima, na Županijskom sudu u Zagrebu od 2019. godine za odabrana kaznena djela s elementima korupcije podignuto je najmanje 43 optužnice, koje obuhvaćaju barem 173 okrivljenika.

7.3. Županijski sud u Rijeci

Na Županijskom sudu u Rijeci od 2019. godine zbog kaznenog djela Zloupotrebe povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246.) vođeno je dvanaest kaznenih postupaka protiv 36 okrivljenika. Potvrđeno je šest optužnica, koje su rezultirale s pet osuđujućih presuda i s jednom odbijajućom presudom. U tijeku je osam kaznenih postupaka, jedan drugostupanjski kazneni postupak povodom žalbe te četiri postupka iz nadležnosti optužnog vijeća. U dvama kaznenim predmetima oduzeta je imovinska korist osuđenika u ukupnom iznosu većem od 1,174.800 eura. Ne postoje podaci o tome jesu li i koliko je osuđenika naknadno isplatilo štetu.

Zbog kaznenog djela Primanje mita u gospodarskom poslovanju (članak 252.) vođena su dva kaznena postupka. Obje su optužnice potvrđene te su odmah donesene osuđujuće presude na temelju sporazuma stranaka. Zbog kaznenog djela Pranje novca (članak 265.) u

tijeku je jedan kazneni postupak.

Zbog kaznenog djela Zlouporaba položaja i ovlasti (članak 291.) vođeno je pet kaznenih postupaka. U jednom od njih došlo je do obustave postupka zbog smrti okrivljenika, u jednom je potvrđena optužnica, u jednom je donesena osuđujuća (još uvijek nepravomoćna) presuda te su potvrđene dvije optužnice, nakon čega su odmah donesene osuđujuće presude na temelju sporazuma stranaka. Vezano za to kazneno djelo, u tijeku je još jedan postupak te još šest kaznenih postupaka za koje je nadležno optužno vijeće.

Zbog kaznenog djela Primanje mita (članak 293.) vođeno je četiri postupka. U sklopu njih potvrđene su dvije optužnice, donesene su dvije osuđujuće presude na temelju sporazuma stranaka, dok je u jednom predmetu oduzeta imovinska korist u ukupnom iznosu većem od 3.800 eura. U tijeku je jedan kazneni postupak koji je u nadležnosti USKOK-a.

Zbog kaznenog djela Davanje mita (članak 294.) vođeno je pet kaznenih postupaka u kojima su potvrđene tri optužnice. Donesene su dvije osuđujuće presude, od kojih jedna na temelju sporazuma stranaka. I u sklopu ovog kaznenog djela vodi se jedan postupak koji je u nadležnosti USKOK-a.

Zbog kaznenog djela Trgovanje utjecajem (članak 295.) vođena su dva kaznena postupka. U jednom je potvrđena optužnica, a u drugom je donesena osuđujuća presuda kojoj još uvijek nije nastupila pravomoćnost.

Zbog kaznenog djela Zločinačko udruženje (članak 328.) vođeno je osam kaznenih postupaka u kojima su potvrđene četiri optužnice, donesena je jedna osuđujuća pravomoćna presuda te su potvrđene tri optužnice nakon kojih su odmah donesene osuđujuće presude na temelju sporazuma stranaka. U jednom je predmetu oduzeta imovinska korist u iznosu većem od 50.110 eura, ali ona još uvijek nije plaćena. Istovremeno, u tijeku su dva postupka iz nadležnosti optužnog vijeća i pet kaznenih postupaka za kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a.

Na kraju, zbog kaznenog djela Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja (članak 329.) vođeno je šesnaest kaznenih postupaka. U okviru njih potvrđene su četiri optužnice te još deset optužnica nakon kojih su odmah donesene osuđujuće presude na temelju sporazuma stranaka. Jedan je postupak obustavljen te je donesena jedna (nepravomoćna) osuđujuća presuda. Ukupno je oduzeta imovinska korist u iznosu većem od 94.000 eura, pri čemu nijedan iznos nije naplaćen. U sklopu tog kaznenog djela, u tijeku su i tri kaznena postupka za kaznena djela iz nadležnosti kaznenog optužnog vijeća i četiri kaznena postupka za kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a. Podsjećamo da nije svako zločinačko udruženje ni počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja nužno koruptivne naravi.

Kada se zbroje svi podaci, na Županijskom sudu u Rijeci za kaznena djela koja se odnose na koruptivne radnje pokrenuto je 77 kaznenih postupaka, od kojih su neki u nadležnosti te institucije, neki u nadležnosti optužnog vijeća, a neki u nadležnosti USKOK-a. Pritom je potvrđeno 40 optužnica, među kojima je doneseno 26 osuđujućih presuda. Velika većina njih je pravomoćna. Većinski razlog pravomoćnosti tih presuda predstavlja odluka na temelju

sporazuma stranaka. Da je donošenje presuda na temelju sporazuma stranaka izrazito zastupljeno u praksi, i to čak na državnoj razini, pokazuju i skupni podaci o radu DORH-a. Na taj je način 2019. godine doneseno gotovo 90 %, 2020. godine više od 60 %, a 2023. godine preko 53 % od ukupnog broja presuda (2019, str. 156; 2020, str. 188; 2023, str. 212). U sklopu osuđujućih presuda koje je donio Županijski sud u Rijeci, izrečeno je sedam uvjetnih, šest djelomično uvjetnih osuda i sporedna novčana kazna te dva rada za opće dobro uz sporednu novčanu kaznu. Za ostale se optužnice čeka pravomoćnost presuda. Ukupan broj pravomoćno riješenih predmeta u sklopu tog suda je 98, a najviše njih odnosi se na Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja (članak 329., 31 predmet, uz već spomenutu ogradu) te na kaznena djela Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246., 22 predmeta) i Zloupotreba položaja i ovlasti (članak 291., 19 predmeta).

Najviše osuđujućih presuda na Županijskom sudu u Rijeci doneseno je u okviru Počinjenja kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja. U pravomoćno okončanim predmetima na ime oduzete imovinske koristi oduzeto je više od 1,320.000 eura. Od tog iznosa za većinu se ne može znati je li plaćen ili ne, ali pretpostavka je da nije, što je zaključak utemeljen na detektiranoj praksi. O njoj se više može doznati iz izvješća o radu DORH-a za 2019., 2020., 2021., 2022. i 2023. godinu. U izvješću za svaku od tih godina istaknut je isti problem koji se odnosi na naplatu oduzete imovinske koristi »ako oduzimanje prethodno nije osigurano privremenim mjerama osiguranja« budući da okrivljenici (ovršeni) »često nemaju primanja niti imovine na svoje ime« (2019, str. 48; 2020, str. 50; 2021, str. 53; 2022, str. 54; 2023, str. 54). U izvještaju iz 2019. godine zato se apeliralo na to da je za uspješnije i učinkovitije oduzimanje imovinske koristi potrebno »provesti financijsku istragu kojom će se utvrditi imovina na kojoj se mogu odrediti privremene mjere osiguranja« (str. 48). To bi bio zadatak posebnih odjela za istraživanje imovinske koristi koji su još 2014. godine osnovani u USKOK-u te na županijskim sudovima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku. Međutim, te 2019., kao i 2020. godine, istaknute su poteškoće u radu tih odjela s obzirom na to da dotad »ni u jednom odjelu nisu [bili] zaposleni stručnjaci s područja financija, poreza, revizije i sl., a koja znanja su nužna za otkrivanje, zamrzavanje i u konačnici oduzimanje nezakonito stečene imovinske koristi«, što se tumačilo destimulirajućim uvjetima zapošljavanja, među kojima su prednjačili neprivlačni koeficijenti, a posljedično i plaće (2019, str. 48; 2020, str. 50 i 158). Situacija se promijenila tek 2021. godine »nakon povećanja koeficijenata«, kada su se ta mjesta »počela popunjavati« (str. 53). Da je učinkovit način oduzimanja imovinske koristi, posebice u kontekstu kaznenih djela s elementima korupcije, itekako važan, svjedoči i to što se, primjerice, 2019. godine na takva kaznena djela odnosilo čak 49 % od ukupnog iznosa oduzete imovinske koristi (str. 125).

7.4. Županijski sud u Splitu

Od 2019. do trenutka slanja odgovora, Županijski sud u Splitu obradio je i potvrdio optužnice za 50 okrivljenika u okviru 37 predmeta koji se odnose na kazneno djelo Zloupotrebe povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246.). Među njima, u dvije su optužnice donesene pravomoćne presude na temelju sporazuma stranaka, pri čemu su trima okrivljenici-

ma određene osuđujuće presude s uvjetnim osudama. Prema tome, 33 predmeta još uvijek nemaju pravomoćne presude.

Osim tih predmeta, u izdvojenoj kategoriji stoje oni koji spadaju u nadležnost USKOK-a, točnije njih 40. Među njima, jedan se odnosi na Primanje mita u gospodarskom poslovanju (članak 252.), jedan na Davanje mita u gospodarskom poslovanju (članak 253.), 29 na Zloporabu položaja i ovlasti (članak 291.), četiri na Primanje mita (članak 293.) i pet na kazneno djelo Davanje mita (članak 294.). U okviru tih 40 predmeta nalazi se 114 okrivljenika. U jedanaest predmeta donesena je osuđujuća presuda, a njima je određena jedna zatvorska kazna, osam uvjetnih osuda, dva rada za opće dobro, šest novčanih kazni te je izrečena jedna sigurnosna mjera. Najviše osuđujućih presuda doneseno je za kazneno djelo Zloporabe položaja i ovlasti. U pravomoćno okončanim predmetima oduzeto je 14.248,15 eura imovinske koristi, od čega je naplaćeno tek 482,81 euro, dok je preostali iznos proslijeđen Općinskom državnim odvjetništvu s prijedlogom za ovrhu. Prema dostupnim podacima, u tijeku su sudski postupci za ukupno 30 predmeta.

Kada se zbroje obje razine nadležnosti, na Županijskom sudu u Splitu od 2019. godine podignute su optužnice u 77 predmeta, koje su obuhvatile 161 okrivljenika. Dosad je pravomoćno riješeno 94 predmeta u koje je bilo uključeno 19 okrivljenika. Za više od polovice njih za kaznu je izrečena uvjetna osuda, dok je tek jedan okrivljenik osuđen na zatvorsku kaznu. Pretežna zastupljenost uvjetnih kazni u skladu je s podacima o strukturi donesenih presuda na razini čitave države. Kako doznajemo iz izvješća o radu DORH-a za 2019. i 2023. godinu, ta je vrsta presude činila većinu među donesenim presudama, s gotovo 28 posto 2019. godine, a s preko 53 posto 2023. godine (2019, str. 156; 2023, str. 212). Najveći broj pravomoćnih predmeta odnosi se na kazneno djelo Zloporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246., 32 predmeta) te na kaznena djela Zloporaba položaja i ovlasti (članak 291., 20 predmeta) i Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja (članak 329., 20 predmeta).

7.5. Zajednički podaci za sudove u Hrvatskoj

S obzirom na to da su neki prikupljeni podaci općenite naravi, što znači takvi da se iz njih ne mogu doznati oni koji se odnose na četiri odabrana županijska suda, na ovom mjestu bit će prikazani tek neki od njih. Jedni su dostavljeni u dopisu Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (KLASA: 008-03/24-01/79; URBROJ: 514-01/13-24-02) od 27. studenog 2024. godine. U njemu su dostavljeni podaci o broju osnovanih predmeta te o broju pravomoćno riješenih predmeta, sa zasebnim rubrikama o osuđujućim, oslobađajućim i ostalim presudama za pojedina kaznena djela na razini države od 1. siječnja 2019. do 20. studenog 2024. godine. Prema svim brojčanim pokazateljima, ističu se sljedeća kaznena djela: Zloporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246.), Zloporaba položaja i ovlasti (članak 291.), Nezakonito pogodovanje (članak 292.), Primanje mita (članak 293.), Davanje mita (članak 294.) te dva kaznena djela s naznačenim poteškoćama u tumačenju, dakle Zločinačko udruženje (članak 328.) i Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja (članak 329.).

Najprije, prema broju osnovanih predmeta izdvaja se kazneno djelo Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju (754 predmeta) i kazneno djelo Zlouporaba položaja i ovlasti (458 predmeta). Pravomoćno je riješenih predmeta također najviše u sklopu kaznenog djela Zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju (521 predmet), a slijede ga Primanje mita (396 predmet) i Zlouporaba položaja i ovlasti (315 predmeta). Inače, prevladavajuća većina svih presuda odnosi se na osuđujuće presude. U sklopu kaznenog djela Zločinačko udruženje čak i u stopostotnom obimu. Najviše pravomoćno osuđujućih presuda doneseno je ponovno u okviru kaznenog djela Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju (415 presuda), a prate ga Zlouporaba položaja i ovlasti (270 presuda) te Primanje mita (266 presuda). Najveći broj pravomoćno oslobađajućih presuda odnosi se na kazneno djelo Primanje mita (70 presuda), dok se po ostalim vrstama presuda istaknulo kazneno djelo Nezakonito pogodovanje (90 presuda). Kada se uzme u obzir broj pravomoćno riješenih predmeta te narav pravomoćnih presuda, tada se može prepoznati još jedan podatak. Naime, za kazneno djelo Nezakonito pogodovanje pravomoćno je riješeno 265 predmeta, u sklopu kojih je izrečeno 126 osuđujućih, 49 oslobađajućih i 90 ostalih presuda, što znači onih koje se odnose na odbijajuće presude, obustave postupka, rješenja o nenadležnosti i slično. Prema tome, na 126 osuđujućih došlo je 139 onih koje to nisu, što znači da je za to kazneno djelo stopa osude najmanja kada se uzme u obzir broj pravomoćno riješenih predmeta.

Kada se saberu svi podaci, jasno je da gotovo po svim pokazateljima prednjači kazneno djelo Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246.). Na kraju, zanimljiv je podatak koji se odnosi na aktivnost po godinama. Sudovi u Hrvatskoj, prema broju osnovanih (539 predmeta) i pravomoćno riješenih predmeta (389 predmeta), najaktivniji su bili 2019. godine.

Nažalost, na temelju pristiglih podataka koji se nalaze u tom dokumentu nemoguće je donijeti zaključak o broju neriješenih predmeta. O tome ponajbolje svjedoče podaci koji se odnose na kazneno djelo Primanje mita. U sklopu njega, od 2019. do 2024. godine osnovano je 214 predmeta, a pravomoćno je riješeno njih 396. Iz toga proizlazi da je riješeno više predmeta nego što ih je osnovano, što pak može na prvi dojam biti jako čudno. Međutim, radi se o tome da se broj riješenih predmeta u nekom razdoblju ne odnosi samo na one predmete koji su u njemu i osnovani. Primjerice, 2022. godine mogao je pravomoćno biti riješen predmet koji je osnovan 2017. godine.

U drugom dokumentu koji je pristigao kao dio istog tog dopisa Ministarstva nalazi se statistika zatvorskeg sustava s podacima o presudi koja glasi: Izvršavanje rada za opće dobro. To je naročito zanimljivo zbog uvida u dio postotka presuda za kaznena djela s elementima korupcije koje ne završe zatvorskim kaznama (koje su, kako pokazuju podaci, bile izrečene na razdoblje od najmanje 4 do najviše 12 mjeseci, što je i u skladu s odredbama iz zakonodavstva, što se pak doznaje i iz izvješća o radu probacijskih službi; 2019, str. 11), nego radom za opće dobro. Podaci obuhvaćaju sljedeće sudove: Općinski kazneni sud u Zagrebu, Općinski sud u Novom Zagrebu, Županijski sud u Zagrebu, Općinski sud u Osijeku, Županijski sud u Osijeku, Županijski sud u Splitu, Županijski sud u Rijeci te ostale sudove, na koje se odnosi 36 presuda.

Od ukupno 1679 osuđujućih presuda za kaznena djela s elementima korupcije između 2019. i 2024. godine, na izvršavanje rada za opće dobro odnosi se 332 presude (što znači svaka peta presuda ili njih 20 posto), koje u sebi sadrže 371 prekršen članak *Kaznenog zakona* koji se odnosi na elemente korupcije. Najveći broj protuzakonitih djela odnosi se na kaznena djela Zlouporaba položaja i ovlasti (članak 291.) i Počinjenje kaznenog djela u sustavu zločinačkog udruženja (članak 329.), točnije njih po 105, dok je treće mjesto zauzelo kazneno djelo Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju (članak 246.) s 80 počinjenja. Najviše presuda koje su se odnosile na izvršavanje rada za opće dobro donijeto je na Županijskom sudu u Zagrebu (183 presude), zatim na Županijskom sudu u Osijeku (62 presude), Županijskom sudu u Rijeci (34 presude) te na Županijskom sudu u Splitu (20 presuda). Inače, izvješća o radu probacijskih službi za 2019. (str. 14–19), 2020. (str. 13–19), 2021. (str. 12–18) i 2022. godinu (str. 13–18) pokazuju da kaznena djela koja sadrže elemente korupcije, a koja se u *Kaznenom zakonu* nalaze u glavama »Kaznena djela protiv gospodarstva«, »Kaznena djela protiv službene dužnosti«, »Kaznena djela protiv biračkog prava« i »Kaznena djela protiv javnog reda«, nisu prvi vrhu nijednog popisa onih koje su dovele do mogućih izvršavanja sankcija ili mjera u zajednici, a koje spadaju pod probacijsku službu (rad za opće dobro, zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu, nadzor izvršavanja posebnih obveza i sigurnosne mjere iz nadležnih zakona).

8. Zaključak

Korupcija je složen problem koji zahtijeva multidimenzionalan, ali i multidisciplinarni pristup. On je globalne naravi i ima brojne štetne posljedice na države, institucije i pojedince. To je prepoznato na međunarodnoj razini, onda i na razini Europske unije, a zatim i na razini pojedinačnih država. Hrvatska je poduzela značajne korake u borbi protiv korupcije usklađujući svoje zakonodavstvo s međunarodnim i europskim standardima. Ipak, izazovi ostaju, posebno u jačanju neovisnosti pravosuđa i transparentnosti javnih institucija. S obzirom na globalne trendove i preporuke međunarodnih tijela poput GRECO-a, Hrvatska mora nastaviti s reformama da bi osigurala učinkovitu borbu protiv korupcije i vratila povjerenje građana u institucije.

Analiza dokumentacije, koja je provedena uz naznačene poteškoće, pokazala je stanje sudske prakse na četirima najvećim županijskim sudovima u Hrvatskoj koje se odnosi na kaznena djela s elementima korupcije, i to za razdoblje od 2019. do 2024. godine. Članci *Kaznenog zakona* koji se, u potpunosti ili dijelom, odnose na takva kaznena djela jesu sljedeći: 246. (Zloupotrebavanje povjerenja u gospodarskom poslovanju), 251. (Primanje i davanje mita u postupku stečaja), 252. (Primanje mita u gospodarskom poslovanju), 253. (Davanje mita u gospodarskom poslovanju), 254. (Zloupotrebavanje u postupku javne nabave). 265. (Pranje novca), 291. (Zloupotrebavanje položaja i ovlasti), 292. (Nezakonito pogodovanje), 293. (Primanje mita), 294. (Davanje mita), 295. (Trgovanje utjecajem), 296. (Davanje mita za trgovanje utjecajem), 328. (Zločinačko udruženje), 329. (Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja) i 339. (Podmićivanje zastupnika). Provedena analiza obuhvatila je Županijski sud u Zagrebu, Županijski sud u Splitu, Županijski sud u Rijeci i Županijski sud u Osijeku. Osim toga, obrađeni su i neki skupni podaci na državnoj razini.

Za početak treba istaknuti da najveći broj prijava za počinjenje kaznenih djela s elementima korupcije bude odbačeno (oko 90 %). Razlog za to je taj što se radi o prijavama koje su pokrenuli građani na temelju sumnje da je neka službena osoba počinila kazneno djelo, pri čemu za tu sumnju najčešće ne postoje dovoljno čvrsti dokazi da bi DORH pokrenuo proces. Dakle, podaci koje je iznjedrila ova analiza odnose se na preostalih 10-ak posto onih prijava koje budu prihvaćene.

Najčešće su prekršeni 246. i 291. članak *Kaznenog zakona*, što znači da su najčešća kaznena djela s elementima korupcije Zloupotrebavanje povjerenja u gospodarskom poslovanju i Zloupotrebavanje položaja i ovlasti. Taj je nalaz vrlo sličan podacima o broju pravomoćnih presuda za kaznena djela s elementima korupcije od 2019. godine na razini čitave države. Podsjećamo, na toj je razini najviše pravomoćnih presuda doneseno u sklopu članaka 246., 291., 292. i 293. *Kaznenog zakona*. Također, taj je nalaz sličan i podacima koji se nalaze u izvješćima o radu DORH-a. Prema njima, kazneno djelo Zloupotrebavanje položaja i ovlasti (članak 291.) svake godine upadljivo prednjači po količini kaznenih djela, s rasponom od 66 do 90 posto zastupljenosti (2019, str. 154; 2020, str. 161; 2021, str. 199; 2022, str. 207; 2023, str. 213).

Značajna većina svih pravomoćnih presuda odlazi na osuđujuće presude. Nerijetko se dogodi to da okrivljenici dobiju osuđujuću presudu na temelju sporazuma, jer na taj način dobiju manje kazne (primjerice uvjetne i/ili novčane). Kako proizlazi iz podataka iz Splita i Rijeke, najveći broj osuda završava uvjetnom kaznom, a petina od ukupnog broja pravomoćnih osuđujućih presuda na razini države odnosi se na rad za opće dobro. Dio osuđujućih presuda odnosi se na novčane kazne okrivljenicima. Međutim, država ima poteškoća prilikom naplate izrečenih novčanih kazni, što je ponajbolje vidljivo na primjeru iz Splita. Vezano za tu problematiku, očito je to da poteškoću predstavlja to što sudovi očito ne raspoložuju podacima o tome jesu li osuđenici (naknadno) isplatili novčane kazne i koliko je takvih slučajeva. Ostaje nada da će osnovani posebni odjeli za istraživanje imovinske koristi pri USKOK-u i županijskim sudovima, koji su očito tek prije koju godinu počeli funkcionirati onako kako je zamišljeno, početi voditi brigu o tim aspektima.

Iz spomenutih podataka proizlazi i to da su kazne za kaznena djela s elementima korupcije vrlo blage i da se ne provode efikasno. Da su strože i da se efikasno provode, pretpostavka je da bi takvih kaznenih djela bilo znatno manje. Međutim, situacija je u praksi vrlo nepovoljna na razini čitave države, što je moguće doznati iz izvješća o radu DORH-a za referentno razdoblje. Naime, gotovo je svake godine zabilježen osjetan porast broja prijavljenih osoba za kaznena djela s elementima korupcije, a koji se mjeri u rasponu od 7 do 28 posto (2020, str. 187; 2021, str. 198; 2023, str. 212). Pritom treba imati na umu to da i dalje najveći broj prijavi bude odbačeno. Blage kazne i neefikasnost pravosuđa istovremeno su vjerojatno i najveći razlozi manjka povjerenja javnosti u tu instituciju, o kojoj svjedoče najnovija istraživanja spomenuta u uvodnom dijelu ove publikacije. Izostaje i snažnija društvena stigma osuđenika, zbog čega se stječe dojam da takva kaznena djela nemaju takav status da bi nekome u značajnoj mjeri narušila ugled ili smanjila prilike za ponovne društvene, političke ili poslovne angažmane.

9. Popis literature

- Dimitrijević, Andrej. »Pljuska sucima i ministru: istraživanje pokazalo da samo 1,2 % građana ima potpuno povjerenje u sudstvo«, *Faktograf*, 10. rujna 2024. godine. <https://faktograf.hr/2024/09/10/pljuska-sucima-i-ministru-istrazivanje-pokazalo-da-samo-12-posto-gradana-ima-potpuno-povjerenje-u-sudstvo/>
- EUR-Lex. »Konvencija protiv korupcije u kojoj sudjeluju javni službenici«. Preuzeto s: <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/convention-against-corruption-involving-public-officials.html?fromSummary=22>. Posljednje ažuriranje 8. ožujka 2019. godine.
- EUR-Lex. »Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije«. Preuzeto s: <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/united-nations-convention-against-corruption.html>. Posljednje ažuriranje 21. travnja 2016. godine.
- European Commission. »EU Justice Scoreboard«. Preuzeto s: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en#scoreboards. Posljednji pristup: 9. siječnja 2025. godine.
- Europski parlament i Vijeće Europske unije. *Uredba (EU, EURATOM) br. 883/2013* (Strasbourg, 2013). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=celex:32013R0883>
- Europski parlament i Vijeće Europske unije. *Direktiva 2014/24/EU* (Strasbourg, 2014). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32014L0024>
- Europski parlament i Vijeće Europske unije. *Direktiva 2014/42/EU* (Bruxelles, 2014). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042>
- Europski parlament i Vijeće Europske unije. *Direktiva (EU) 2017/1371* (Strasbourg, 2017). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L1371&from=EN>
- Europski parlament i Vijeće Europske unije. *Direktiva (EU) 2018/1673* (Strasbourg, 2018). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1673>
- Europski parlament i Vijeće europske unije. *Uredba (EU) 2018/1805* (Strasbourg, 2018). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1805&from=GA>
- Europski parlament i Vijeće Europske unije. *Direktiva (EU) 2019/1937* (Strasbourg, 2019). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1937>
- Europski parlament i Vijeće Europske unije. *Uredba (EU) 2020/2092* (Bruxelles, 2020). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32020R2092>
- Eurostat. »Stanovništvo s povjerenjem u institucije EU-a po institucijama«. Preuzeto s: <https://data.europa.eu/data/datasets/agvl4w4bhtllpvo3givrww?locale=hr>. Kreirano 6. studenog 2017. godine. Ažurirano 19. travnja 2024. godine.

- Hrvatski sabor. *Odluka o proglašenju Zakona o potvrđivanju Građanskopravne konvencije o korupciji*, NN 6/2003. Klasa: 018-05/03-01/01. Broj: 01-081-03-709/2 (Zagreb, 3. ožujka 2003. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2003_03_6_30.html
- Hrvatski sabor. *Odluka o proglašenju Zakona o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije*, NN 2/2005. Klasa: 018-05/04-01/11. Broj: 01-081-05-515/2 (Zagreb, 9. veljače 2005. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2005_02_2_8.html
- Hrvatski sabor. *Odluka o proglašenju Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta*, NN 76/2009. Klasa: 011-01/09-01/112. Urbroj: 71-05-03/1-09-2 (Zagreb, 30. lipnja 2009. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_76_1834.html
- Hrvatski sabor. *Odluka o proglašenju Kaznenog zakona*, NN 125/2011. Klasa: 011-01/11-01/186. Urbroj: 71-05-03/1-11-2 (Zagreb, 26. listopada 2011. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_125_2498.html
- Hrvatski sabor. *Odluka o proglašenju Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti*, NN 17/2019. Klasa: 011-01/19-01/23. Urbroj: 71-06-01/1-19-2 (Zagreb, 13. veljače 2019. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_357.html
- Hrvatski sabor. *Odluka o proglašenju Zakona o sprječavanju sukoba interesa*, NN 143/2021. Klasa: 011-01/21-01/100. Urbroj: 71-10-01/1-21-2 (Zagreb, 21. prosinca 2021. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_12_143_2435.html
- Mrvoj-Šipek, Zlata. *Izvješće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2019. godini* (Zagreb: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2020).
- Mrvoj-Šipek, Zlata. *Izvješće Glavnog Državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2021. godini* (Zagreb: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2022).
- Mrvoj-Šipek, Zlata. *Izvješće Glavnog Državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2022. godini* (Zagreb: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2023).
- Mrvoj-Šipek, Zlata. *Izvješće Glavnog Državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2023. godini* (Zagreb: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2024).
- Klier, Darko. *Izvješće Glavnog Državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2020. godini* (Zagreb: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2021).
- Leyen, Ursula von der. »A Union That Stands Strong Together«, European Commission - Speech. 2022 State of the Union Address, Strasbourg, 14. rujna 2022. godine. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/ov/speech_22_5493/
- Milunić Pakozdi, Dragana. »Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, zahtjev za pristup informacijama, odgovor, daje se«, odgovor Centru za mir, nenasilje i ljudska prava od 27. studenog 2024. godine, klasa: 008-03/24-01/79, urbroj: 514-01/13-24-02 (Zagreb: Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, 2024).

- Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije. »GRECO«. Preuzeto s: <https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme/borba-protiv-korupcije/medjunarodna-suradnja/greco/21569>. Posljednji pristup 9. siječnja 2025. godine.
- Ministarstvo unutarnjih poslova. »Borba protiv korupcije«. Preuzeto s: <https://mup.gov.hr/istaknute-teme/nacionalni-programi-i-projekti/nacionalni-programi-237/borba-protiv-korupcije/322>. Posljednji posjet 8. siječnja 2025. godine.
- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. »Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju«. Preuzeto s: <https://mvep.gov.hr/informacije-za-gradjane-244593/pristup-informacijama/hrvatska-i-europska-unija/sporazum-o-stabilizaciji-i-pridruzivanju/271455>. Posljednji pristup 9. siječnja 2025. godine.
- Mrčela, Marin; Novosel, Dragan i Dubravka Rogić-Hadžalić. *Korupcija: pravni okvir i pojavni oblici 2008. – 2010. / Corruption: Legal Framework and Forms of Appearance, 2008 – 2010. Studije i analize 110 / Studies and Analyses 110* (Zagreb: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2012).
- Nye, Joseph S. »Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis«, *American Political Science Review* 61/2 (1967), str. 417–427. <https://doi.org/10.2307/1953254>
- Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav Hrvatskoga sabora. *Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst)*, NN 85/2010. Klasa: 012-02/10-01/01 (Zagreb, 6. srpnja 2010. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
- OECD. *Recommendation of the Council on Guidelines on Anti-Corruption and Integrity in State-Owned Enterprises*, usvojeno 22. svibnja 2019. godine (OECD/LEGAL/0451).
- Skorup, Vlado. *Obavijest*, odgovor Centru za mir nenasilje i ljudska prava od 11. studenog 2024. godine na zahtjev za pristup informacijama, broj: 26 Su-215/2024-5 (Rijeka: Županijski sud u Rijeci, 2024).
- Skorup, Vlado. *Obavijest*, odgovor Centru za mir nenasilje i ljudska prava od 11. lipnja 2024. godine na zahtjev za pristup informacijama, broj: 26 Su-215/2024-2 (Rijeka: Županijski sud u Rijeci, 2024).
- Transparency International. »What is corruption?«. Preuzeto s: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>. Posljednji posjet 9. siječnja 2025. godine.
- Vijeće Europske unije. *Konvencija*, sastavljena na temelju članka K.3 stavka 2. točke (c) Ugovora o Europskoj uniji o borbi protiv korupcije u kojoj sudjeluju službenici Europskih zajednica ili službenici država članica Europske unije (Bruxelles, 1997). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A41997A0625%2801%29>
- Vijeće Europske unije. *Okvirna odluka Vijeća 2003/568/PUP* (Luxembourg, 2003). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003F0568>
- Vijeće Europske unije. *Okvirna odluka Vijeća 2005/212/PUP* (Bruxelles, 2005). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32005F0212>

Vijeće Europske unije. *Uredba Vijeća 2007/845/JHA* (Brussels, 2007). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32007D0845>

Vijeće Europske unije. *Odluka Vijeća 2008/852/PUP* (Luxembourg, 2008). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008D0852&from=EN>

Vijeće Europske unije. *Direktiva Vijeća 2010/24/EU* (Bruxelles, 2010). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32010L0024>

Vijeće Europske unije. *Direktiva vijeća 2011/16/EU* (Bruxelles, 2011). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0016>

Vijeće Europske unije. *Uredba Vijeća (EU) 2017/1939* (Luxembourg, 2017). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/ALL/?uri=CELEX%3A32017R1939>

Vlada Republike Hrvatske. *Odluka o instrumentima za usklađivanje zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije*, NN 44/2017. Klasa: 022-03/17-04/143. Urbroj: 50301-23/21-17-2 (Zagreb, 4. svibnja 2017. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2017_05_44_1003.html

Vučemilović-Šimunović, Bruno. »Zamolba za dostavom dodatnih podataka o sudskim postupcima za kaznena djela s elementima korupcije za razdoblje od 2019. do danas – oduzimanje imovinske koristi, dostavlja se«, odgovor Centru za mir nenasilje i ljudska prava od 18. prosinca 2024. godine, broj: 50-Su-294/2024-5 (Osijek: Županijski sud u Osijeku, 2024).

Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora. *Odluka o proglašenju Zakona o potvrđivanju Kaznenopravne konvencije o korupciji*, NN 11/2000. Klasa: 018-05/00-01/07. Broj: 01-081-00-3179/2 (Zagreb, 30. rujna 2000. godine). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2000_10_11_103.html

[***]. *Izvješće o radu probacijske službe za 2019. godinu* (Zagreb: Ministarstvo pravosuđa, 2020).

[***]. *Izvješće o radu probacijske službe za 2020.* (Zagreb: Ministarstvo pravosuđa i uprave, 2021).

[***]. *Izvješće o radu probacijske službe za 2021. godinu* (Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, 2022).

[***]. *Izvješće o radu probacijske službe za 2022. godinu* (Zagreb: Vlada Republike Hrvatske, 2023).

[***]. *Plan provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica* (Zagreb: Ministarstvo za europske integracije, 2002).

[***]. *Ugovor o funkcioniranju Europske unije (pročišćena verzija)*, u: *Službeni list Europske unije* 57 (2016/C 202).